

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ІНКЛЮЗІЇ

Цибулько В. О.,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної роботи і соціальної педагогіки
Хмельницького національного університету
к. тел. 0679090347; e-mail: tsybulkovo@gmail.com*

Інклюзивна освіта (інклюзія — inclusion (англ.) — залучення), передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Інклюзивне навчання — гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання. Навчання (у разі потреби) відбувається за індивідуальним навчальним планом, забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом.

Станом на 2013 рік проект інклюзивної освіти в Україні реалізують 20 експериментальних закладів освіти, які налічують 49 експериментальних груп. 178 дітей з особливими потребами здобувають знання у класах інтегрованого навчання, на базі чотирьох інститутів післядипломної освіти реалізуються проблемно-тематичні курси. 393 педагогічні працівники пройшли курс навчання за програмою «Залучення дітей з особливими потребами». Інклюзивна освіта базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання.

Інклюзивну освіту, як систему освітніх послуг, має забезпечувати інклюзивна школа — заклад освіти, що адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує наявні в громаді ресурси, залучає батьків, фахівців для надання спеціальних послуг відповідно до потреб кожної дитини, забезпечує сприятливий клімат в освітньому середовищі.

Якість навчально-виховного процесу значною мірою визначається тим, наскільки враховуються та реалізуються потенційні можливості навчання й розвитку кожної дитини, її індивідуальні особливості. Якими б не були фізичні чи психічні обмеження, у дитини завжди є резерви для розвитку, використання яких може суттєво поліпшити якість її життя. Більшість дітей з особливостями психо- фізичного розвитку може навчатися у загальноосвітніх школах за умови реалізації потенціалу інклюзивної освіти.

Найвні напрацювання, щодо інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку розраховані на дітей молодшого шкільного віку і на цьому етапі закономірною є домінуюча роль в освітньому процесі корекційних заходів з застосуванням спеціальних технологій і залученням відповідних фахівців спеціальних закладів освіти для надання консультативної і практичної допомоги вчителям загальноосвітніх шкіл. Разом з цим особливості навчально-виховного процесу з учнями з особливими потребами старших класів і роль при цьому корекційного педагога остаточно не визначені. На даному етапі інклюзивного навчання цілком логічно видається необхідність зосередження зусиль на соціальному вихованні учнів з особливими потребами з координуючою і направляючою роллю соціального педагога, залученням до інклюзії всього персоналу закладу освіти і наданням можливості молоді з особливими потребами проявляти максимальну ініціативність, самостійність і незалежність у вирішенні навчальних і соціальних проблем. На цьому етапі навчально-виховного процесу очевидно важливу роль має відігравати кваліфікована професійна орієнтація, підготовка до вступу у вищий навчальний заклад (ВНЗ) та своєчасна адаптація учнів випускних класів до студентського середовища і особливостей навчального процесу у ВНЗ. Особливості навчально-виховного процесу інклюзивної освіти охоплюють:

1. систему освітніх послуг, зокрема: адаптацію навчальної програми та плану, фізичного середовища, методів і форм навчання, використання існуючих в громаді ресурсів, залучення батьків;
2. співпрацю з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до потреб дітей;
3. створення позитивного клімату у шкільному середовищі.